

Про організацію навчально-виховного процесу з предметів художньо-естетичного циклу у 2014/2015 н.р.

Початкова школа

Організація навчання в 1, 2 і 3 класах здійснюється за навчальними програмами, розробленими відповідно до нового Державного стандарту початкової загальної освіти та затвердженими наказом МОНмолодьспорту України від 12.09.2011 № 1050 «Про навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів»:

Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. — К.: Видавничий дім «Освіта», 2011;

Учебные программы для общеобразовательных учебных заведений с обучением на русском языке. 1-4 классы. — К.: Видавничий дім «Освіта», 2012.

Організація навчання в 4 класах ЗНЗ у 2014/2015 навчальному році здійснюватиметься за затвердженими Міністерством освіти і науки України навчальними програмами, розробленими відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2000р. № 1717 «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання».

Для реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти та з метою впровадження оновленого змісту освіти для 1, 2 і 3 класів розроблені нові підручники. Зупинимося на особливостях роботи за новими підручниками для учнів 3 класу.

«Образотворче мистецтво. 3 клас» (авт. О.В.Калініченко, В.В.Сергієнко)

Підручник продовжує змістову лінію підручників для 1 і 2 класів. Школярі знайомляться з образотворчим мистецтвом разом з героєм-комунікатором — чарівницею Гармонією та її друзями — знавцями мистецтва. Оригінальність подання навчального матеріалу полягає у тому, що для оптимального ху-

дожньо-естетичного розвитку молодших школярів зміст підручника побудовано за наскрізним тематичним принципом та з урахуванням варіативності художньо-практичних завдань, які учень самостійно вибирає з кількох запропонованих варіантів, що дозволяє втілити особистісно розвиваючу парадигму освіти.

У 3 класі учні розширюють знання про графіку, живопис, скульптуру, декоративно-прикладне та театральне мистецтво, знайомляться з жанрами образотворчого мистецтва, а також опановують нові художні матеріали та техніки. Через систему запитань, звертань (зверни увагу, пригадай, пофантазуй, визнач, роздивись тощо) здійснюється безпосередній вплив на сприйняття учнями навчального матеріалу, його краще усвідомлення і закріплення, підвищується зацікавленість та мотивація до навчання.

У підручнику передбачено поурочне, щосеместрове повторення та узагальнення навчального матеріалу. Для підвищення зацікавлення учнів образотворчим мистецтвом, створення можливостей для їхнього саморозвитку та врахування індивідуальних здібностей запропоновано виконання самостійної пошукової роботи. Окремі завдання пропонується виконувати у групі або колективно.

У виданні застосовано єдиний підхід до організації та стилю художнього оформлення, що також спрямоване на розширення уявлень, знань, набуття практичних навичок в образотворчій діяльності. Тому кожна тема, що розглядається у підручнику, супроводжується візуальним комплексом впливу на процес навчання. Це тематичні малюнки колонтитулів і колон цифр; методичні малюнки (поетапна послідовність виконання завдань, схеми, вправи). Репродукції художніх творів підібрані так, щоб не тільки унаочнити теоретичний матеріал за допомогою спеціально дібраних з методичної точки зору ілюстрацій, але й познайомити школярів з художніми творами високого ґатунку вітчизняних і зарубіжних митців.

«Образотворче мистецтво. 3 клас» (авт. М.І.Резніченко, С.К.Трач)

Підручник побудований з урахуванням традицій українського національного мистецтва в контексті зі світовою культурою. Інформаційно-ілюстративний матеріал є наочним джерелом формування художньої та духовної культури особистості. Він розкриває жанрові особливості та специфіку зображальних і виражальних засобів живопису, графіки, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва, архітектури та дизайну, а також ознайомлює з багатогранністю творчості театального художника.

Підручник запропоновано у комплекті з альбомом-посібником, книгою для вчителя (поурочними розробками) та набором таблиць. Навчальний матеріал подається за структурно-логічними блоками і забезпечує формування предметної компетентності, диференційований підхід до навчання та стає основою для подальшого накопичення досвіду образотворчої діяльності учнів в основній школі.

Завдання підручника передбачають основні види художньо-пізнавальної (естетичне сприйняття дійсності та творів мистецтва) і практичної діяльності. Зображальна діяльність включає розумово-практичні способи дій учнів за зразком (навчальні вправи), творчі завдання — зображення на площині фарбами та графічними матеріалами, а також в об'ємі (пластилін, папір), як в реалістичному (предметному), так і в асоціативному, декоративному зображенні форм реальної дійсності.

У підручнику широко представлено ілюстративний матеріал: репродукції творів майстрів живопису, графіки, дизайну, світлина архітектурних споруд та скульптур, творів народного мистецтва, прикладів дитячих робіт, на які учень може орієнтуватися під час сприймання творів мистецтва та практичного виконання творчих завдань. Наприкінці окремих тем запропоновано завдання «У вільну хвилину». Це зроблено з метою розширення кількості завдань різного ступеня складності для організації диференційованої роботи учнів.

методичні рекомендації

Тематика поурочних матеріалів відокремлена одна від одної спеціальною ілюстративною вставкою. У кожній темі спеціальні (художні) терміни, які є обов'язковими для засвоєння та розуміння учнями, виділені кеглем і кольором. Тлумачення окремих образотворчих понять наведено наприкінці підручника у спеціальному словнику.

**«Музичне мистецтво. 3 клас»
(авт. О.В.Лобова)**

Підручник вирізняється інноваційною тематичною структурою, яка коригується відповідно до вимог педагогічної доцільності й Державного стандарту, а також з урахуванням змістового наповнення авторських підручників для 1 і 2 класів.

Навчальний зміст підручника для 3 класу, побудований у формі подорожі до країн пісні, танцю та маршу, розкриває учням сутність, особливості і різновиди цих провідних музичних жанрів. Відповідні змістові лінії реалізуються за допомогою взаємопов'язаних навчальних тем, кожна з яких відповідає одному уроку. До тематичного контролю подані чотири комплекси «10 завдань для перевірки знань», а узагальнення з вокальної роботи відбувається на семестрових уроках-концертах.

В основу навчально-методичного апарату підручника покладено систему дидактичних завдань, які пропонують конкретні методи і прийоми музичного навчання. Комплексне використання завдань різних типів створює передумови для забезпечення систематичності, різноманітності й ефективності формування музичної культури школярів на всіх етапах уроку. Разом із тим, дидактична насиченість підручника надає вчителю можливість педагогічно доцільного добору форм і методів роботи, а також інформаційного, музичного та іншого навчального матеріалу відповідно до рівнів підготовленості учнів.

Для більш ефективної організації музичної освіти молодших школярів за підручником підготовлено навчально-методичний комплект, до складу якого входять робочий зошит, методичний посібник і фонохрестоматія із записами музичних творів для слухання та виконання.

**«Музичне мистецтво.
3 клас» (авт. Л.С.Аристова,
В.В.Сергієнко)**

Підручник спрямований на формування і розвиток в учнів комплексу ключових, предметних (музичних) і міжпредметних компетентностей у процесі набуття власного естетич-

ного досвіду під час сприймання та аналізу-інтерпретації музики й практичної діяльності. Головною метою підручника є створення такого інформаційно-освітнього середовища, яке забезпечує включення кожної дитини в самостійну навчальну діяльність.

Структура підручника, прийоми введення до тексту нових понять, використання засобів наочності спрямовані на те, щоб не тільки передати учням певну інформацію, а й передусім навчити їх самостійно користуватися книгою, викликати інтерес до музичного мистецтва. Навчально-методичний апарат підручника складає дидактично доцільна система запитань і завдань, вправ та дидактичних ігор, завдяки яким утілюються як традиційні, так й інноваційні методи і прийоми навчання.

У третьому класі, «мандруючи» королівствами Співучих Мелодій та Танцювальних Ритмів, окрім уже відомих героїв — королеви Мелодії та короля Ритма, пана Темпа, феї Динаміки та братів Ладів (Мінора і Мажора), маленькі школярі зустрічатимуться з новими персонажами: феями Інтонцією, Імпровізацією та Музичною Формою.

Чільне місце у підручнику посідають завдання, які, з одного боку, виступають носіями інформації, а з іншого — становлять самостійний компонент підручника, апарат організації засвоєння знань. Вони розподілені на групи, які спрямовані на: 1) засвоєння знань (Пригадай прослуханий твір «Цар Горох». Досліди, у якій із композицій, поданих нижче, переважає пісенність, а в якій — танцювальність; маршовість. с. 12); 2) формування умінь і навичок (Який характер танцю? Добери відповідні слова; Розкажи про характер мелодії, темп музики. Скористайся підказкою Тріольчика. с.21; 23); 3) набуття досвіду творчої діяльності (Придумай назву до кожної прелюдії.; Спробуй створювати голосом різні музичні інтонації, які будуть виразливими й зображувальними водночас. с. 32; 50); 4) формування емоційно-ціннісного ставлення до світу та мистецтва (Роздивись художню роботу Ольги Песчаной. Які враження і почуття вони викликають? Який із краєвидів художниці краще озвучити мажорною музикою, а який — мінорною? Поясни свою думку. с. 65); сприяють розширенню словникового запасу (Обери слова, що характеризують музичну мову. с.79).

Наприкінці кожного семестру пропонується підсумковий блок — «Перевір свої досягнення», до якого входять 5 завдань. Запропоновані завдання класифіковані за

характером пізнавальної діяльності: репродуктивні — до них належать завдання на відтворення навчального матеріалу, на його застосування у знайомих умовах, дії за зразком, тренувальні вправи (Скориставшись підказками, пригадай назви пісень. Заспівай їх. с. 57), та продуктивні — передбачають застосування знань у нових умовах, елементи пошуково-дослідницької діяльності, творчості (Поясни, як ти розумієш ці музичні жанри. Який із них завжди виконує оркестр? с. 58).

**«Мистецтво. 3 клас»
(авт. Л.М.Масол,
О.В.Гайдамака, Н.В.Очеретяна)**

Оригінальність цього підручника полягає в тому, що його зміст побудовано за моделлю поліцентричної інтеграції мистецьких знань, яка передбачає інтегрування домінуючих змістових ліній — музичного та образотворчого мистецтва, які органічно поєднуються в єдиний тематичний цикл і збагачуються елементами хореографії, театру, кіно, що входять до мистецько-синтетичної лінії. Макет видання сформовано за домінуючими лініями курсу — матеріал із музичного і образотворчого мистецтва подається ритмічно — розворотами, які об'єднані єдиною темою.

Інформаційна функція забезпечується завдяки ретельному відбору художньо-дидактичного матеріалу з опорою на шедеври українських і зарубіжних митців, приклади творчості народних майстрів. Ураховуючи вік учнів, інформація у підручнику подається у двох формах:

текстова інформація, кількість якої мінімізовано відповідно до віку учнів;

візуальна інформація: зображення поетапного виконання практичного завдання з образотворчого мистецтва, нотний текст пісень, що вивчаються, схеми-завдання тощо.

Розвивальна функція підручника досягається за рахунок спрямування його змісту на розвиток спеціальних художніх здібностей — музичного слуху та чуття ритму, композиційного бачення та відчуття виразності лінії та кольору. У підручнику передбачено обов'язкове здійснення учнями початкових класів на уроках мистецтва таких видів діяльності як сприймання, аналіз та інтерпретація творів мистецтва (музичного, візуального, театрального, кіномистецтва), а також практичної музичної та образотворчої діяльності — спів пісень, гра на дитячих інструментах, ритмічна і пластична імпровізація, створення композицій у графіці, живописі, скульптурі, декоративному мистецтві тощо).

методичні рекомендації

Виховна функція реалізується через введення у текст підручника тем про історичне минуле рідного краю («Козацькому роду нема переводу», «Кобзарі – співці слави України»), гуманістичні цінності й пріоритети, важливі моральні якості особистості – доброта, дружба, любов, повага до родини тощо («Дружба і братство – найкраще багатство», «Дорога до храму», «Образ мадонни в мистецтві», «Найдорожча у світі»).

Мотиваційна функція підручника актуалізується завдяки добору матеріалу, який цікавий і доступний учням молодшого шкільного віку. Для підвищення мотивації навчання у підручнику активізовано ігровий аспект (включення музично-ритмічних ігор, художньо-ігрових вправ і завдань: «створи мелодію, інструментальний та ритмічний супровід», «оживи картину», «створи звукові картини» «придумай і виконай ролі» і т. п.). Для мотивації творчості учнів у підручнику також розміщені вірші, загадки, лінії-мелодії тощо.

Невід'ємною складовою навчального комплексу «Мистецтво. 3 клас» є робочий зошит, у якому вміщено навчально-ігрові завдання, що допоможуть швидко і цікаво повторити та закріпити матеріал, поданий у підручнику, а також виконати практичне завдання з образотворчого мистецтва.

Вивчення навчальних предметів у 1-4 класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2014-2015 навчальному році здійснюватиметься за підручниками та навчальними посібниками, зазначеними в основному та додатковому переліках навчальної літератури, рекомендованої для використання в початкових класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2014-2015 навчальному році, які розміщені на офіційних веб-сайтах Міністерства освіти і науки www.mon.gov.ua та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти www.iitzo.gov.ua.

Основна та старша школа

В основній школі навчання мистецьких дисциплін у 5-6-х класах здійснюватиметься за новою програмою «Мистецтво» (авт. Масол Л. та ін.), створеною відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392, та навчальними програмами «Мистецтво» (авт. Масол Л. та ін.), «Музичне мистецтво. 5-8 класи» (авт. Фільц Б. та ін.) та «Образотворче мистецтво. 5-7 класи» (авт. Белкіна Е. та ін.) (вид. «Перун», 2005 р.).

У 9 класі навчальним предметом художньо-естетичного циклу є художня культура, яка вивчається за програмою «Художня культура» (авт. Л. Масол, Н. Міропольська) (вид. «Перун», 2005 р.). Її зміст є логічним узагальненням вивченого учнями на уроках мистецьких дисциплін у 1-8 класах та пропедевтикою подальшого вивчення художньої культури у старшій профільній школі.

Звертаємо увагу, що відповідно до рекомендацій Міністерства (лист МОН від 27.01.2009 № 1/9-55), зважаючи на мистецьке наповнення змісту предмета, місцевим керівним органам освіти рекомендовано під час комплектації педагогічних працівників передбачити годинне навантаження з художньої культури насамперед учителів музичного чи образотворчого мистецтва.

У 2014-2015 н.р. відповідно до наказу МОНмолодьспорту від 03.04.2012 № 409 за новими навчальними планами та програмами починають навчатися учні 6-х класів.

Шестикласники ознайомляться з характерними ознаками жанрів камерно-вокальної та хорової музики (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, меса, літургія та ін.) відповідно до їх призначення (I семестр) та жанрів камерно-інструментальної (прелюдія, скерцо, ноктюрн, етюд, варіації, рондо, соната, квартет та ін.) і симфонічної музики (увертюра, концерт, симфонія, симфонічна поема, сюїта та ін.) (II семестр); вчитимуться інтерпретувати образний зміст музичних творів та визначати їхню композиційну будову (форму). Одним із основних видів діяльності на уроках музичного мистецтва є формування та розвиток вокально-хорових навичок учнів, тому в 6 класі велику увагу слід приділити вокально-хоровій роботі: виконанню одноголосних та двоголосних творів, формуванню навичок співу в ансамблі, хорі.

З образотворчого мистецтва шестикласники познайомляться з характерними ознаками й різновидами жанрів цього виду мистецтва: анімалістичний, пейзаж, портрет (I семестр), історичний, міфологічний, релігійний, батальний, побутовий жанри, натюрморт (II семестр), удосконалюватимуть вміння щодо інтерпретації образного змісту творів різних жанрів. У процесі художньо-практичної діяльності на уроках образотворчого мистецтва учні, використовуючи різноманітні художні техніки і матеріали, опановуватимуть закони лінійної і повітряної перспективи, композиції та кольорознавства; прийоми komponування елементів зображення у певному форматі; створюватимуть образи тварин, лю-

дей (площинні, об'ємні, у статиці та динаміці); вчитимуться передавати міміку, емоційні стани, жести людини; створюватимуть сюжетно-тематичні і декоративні композиції.

Зміст інтегрованого курсу «Мистецтво» побудовано за моделлю поліцентричної інтеграції мистецьких знань, що передбачає інтегрування домінантних змістових ліній – музичного та образотворчого мистецтва, які органічно поєднуються в єдиний тематичний цикл і збагачуються елементами хореографії, театру, кіно, які входять до культурологічної лінії державного освітнього стандарту. Таким чином зміст інтегрованого курсу реалізує усі змістові лінії освітньої галузі «Мистецтво» державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти. Жанрова палітра різних видів мистецтва у змісті інтегрованого курсу розкривається у контексті загальних світоглядних тем: «Образ людини у мистецьких жанрах» (I семестр), «Образи природи у мистецьких жанрах» (II семестр).

У I семестрі учні опановуватимуть характерні ознаки камерно-вокальних і хорових жанрів (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, літургія та ін.) та жанрів образотворчого мистецтва (портрет, побутовий, історичний, міфологічний, релігійний, батальний). У II семестрі шестикласники знайомитимуться з музичними жанрами камерно-інструментальної і симфонічної музики (прелюдія, ноктюрн, рондо, варіації, етюд-картина, соната, увертюра, концерт, симфонія, симфонічна поема, симфонічна сюїта тощо) та особливостями жанрів образотворчого мистецтва – пейзажем, натюрмортом, анімалістичним. На уроках мистецтва учні вчитимуться використовувати набуті знання про жанри мистецтва у процесі інтерпретації художніх творів; розвиватимуть вокально-хорові навички (на уроках музичного мистецтва) та вдосконалюватимуть практичні навички у галузі образотворчого мистецтва (згідно з програмою).

Впродовж навчання на уроках мистецьких дисциплін учні мають набувати досвід висловлювати оцінні судження щодо творів різних жанрів мистецтва, виявляти естетичне ставлення до мистецької діяльності, брати участь у дискусіях, порівнювати власну думку щодо творів мистецтва з думкам інших і толерантно ставитися до них, виявляти ініціативу та взаємодопомогу у груповій роботі; проявляти активність у процесі пізнання мистецтва, використовувати медіаресурси (радіо, телебачення тощо) у пошуковій діяльності.

Для реалізації нової навчальної програми для учнів 6 класів створено і рекомендовано МОН такі підручни-

методичні рекомендації

ки з мистецьких дисциплін:

«Мистецтво» авт. Масол Л., вид-во «Світоч»;

«Музичне мистецтво» авт. Аристова Л., Масол Л., вид-во «Сиция»;

«Музичне мистецтво» авт. Кондратова Л., вид-во «Навчальна книга – Богдан»;

«Образотворче мистецтво» авт. Калініченко О., Масол Л., вид-во «Сиция»;

«Образотворче мистецтво» авт. Железняк С., Ламонова О., вид-во «Генеа».

Відповідно до програми підручник «Мистецтво. 6 клас» (авт. Масол Л.) складається з двох частин «Образ людини у мистецьких жанрах» (I семестр) і «Образи природи в мистецьких жанрах» (II семестр). У ньому детально висвітлено основні жанри музичного мистецтва (камерно-вокальні, хорові, камерно-інструментальні, симфонічні, музично-театральні) і основні жанри образотворчого мистецтва: портрет, історичний жанр і його різновиди (міфологічний, релігійний, батальний), побутовий жанр, пейзаж і його різновиди (сільський, міський, ландшафтний, марина тощо), натюрморт. Усі теоретичні теми проілюстровано відповідними творами для сприймання і аналізу-інтерпретації. У блоці «Музичне мистецтво» представлено пісні для співу, а у блоці «Образотворче мистецтво» – художньо-практичні завдання, які супроводжуються методичними малюнками (поетапне виконання композицій, варіанти-зразки або схеми побудови композицій) і порадами. Основний текст доповнюють рубрики «Портрет митця», «Це цікаво: з історії жанру», «Секрети майстерності», «Мистецька скарбничка» (словник термінів, зокрема спільних для різних видів мистецтва понять). Система запитань і завдань для закріплення знань і вмінь передбачає розвиток ключових, предметних і міжпредметних компетентностей особистості, вона передбачає включення учнів у різні види діяльності: репродуктивно-узагальнюючу і художньо-творчу, ігрову і проектну, індивідуальну, групову і колективну. Частина завдань варіативні і передбачають особистісний вибір учнів (теми проектів, художньої техніки тощо), самостійну пошукову роботу, зокрема й з використанням можливостей інтернету.

У підручнику «Образотворче мистецтво. 6 клас» (авт. Калініченко О., Масол Л.) відповідно до програми висвітлено жанри образотворчого мистецтва та їх різновиди. Теоретичний матеріал широко доповнюється візуальним рядом: репродукціями художніх творів сучасності й давнини,

шедеврів світового мистецтва вітчизняних і зарубіжних авторів, а також відповідними схемами до ілюстрацій. Для акцентування уваги, кращого закріплення навчального матеріалу, до кожної теми включено та виділено у тексті словник нових понять і термінів. Систематизованому сприйняттю змісту підручника допомагає його художнє оформлення.

За підручником «Образотворче мистецтво. 6 клас» (авт. Железняк С., Ламонова О.) учні продовжать знайомство з образотворчим мистецтвом і його жанрами; поглиблювати муть знання про деякі художні техніки, секрети перспективи і колориту, про прийоми композиції, дізнаються про творчість славетних українських і світових митців.

Згідно з навчальною програмою, підручник «Музичне мистецтво. 6 клас» (авт. Масол Л., Аристова Л.) присвячений розкриттю особливостей музичних жанрів і складається з 4 розділів: «Жанри камерно-вокальної музики» і «Жанри хорової музики» у I семестрі та «Жанри камерно-інструментальної музики» і «Жанри симфонічної музики» у II семестрі. Зміст підручника передбачає розвиток ключових, предметних, міжпредметних компетентностей учнів. Теми уроків, розміщені в підручнику, мають єдину структуру, яка дає змогу вчителю організувати основні види діяльності учнів: «Я у світі музики: співаю, інтерпретую», «Я у світі музики: сприймаю, розумію», «Я у світі музики: досліджую, дію». Основний матеріал включає інформацію про певне музичне явище, нове поняття і нерідко супроводжується запитаннями і завданнями на повторення («Пригадайте...»), а також відповідними ілюстраціями й визначеннями понять. Додатковий матеріал, що створює загальний культурологічний контекст, сприяє розвитку пізнавальних інтересів, розширенню і поглибленню знань учнів (рубрики «Портрет композитора», «Музичний калейдоскоп», «Музична скринька казок і легенд»). Усі теоретичні теми супроводжуються музичними творами для сприймання і аналізу-інтерпретації (для керівництва сприйманням пропонуються запитання, які стимулюють учнів до висловлювання своїх вражень, суджень, оцінок). Відповідно до усталеної методики вокально-хорової роботи в школі пісні для співу, які подано з нотами, пропонується вивчати протягом 2-х уроків (на першому – поетапне розучування, на другому – повторення, вивчення всіх куплетів, за потребою – виконання з ігровими або театралізованими елементами. Для зручності вчителів усі теми згруповано по дві навчальні години. Наприкінці кожної

теми пропонуються узагальнюючі запитання і завдання для перевірки й самооцінки набутих знань і компетентностей, виконання самостійної пошукової роботи у позаурочний час, зокрема проектів, «завдань за бажанням» тощо.

Підручник «Музичне мистецтво. 6 клас» (авт. Кондратова Л.) побудований за діалогічним принципом: його основу складають спілкування головних персонажів та збереження характерних структурних компонентів і традиційних рубрик, започаткованих у підручнику для 5 класу. Зміст підручника для 6 класу охоплює широкий спектр вокальних та інструментальних жанрів музичного мистецтва: від історії їх становлення й розвитку, особливостей музичної мови та образів, характерних ознак і рис — до історії створення конкретного твору, поданого для музичного сприймання і порівняння його з творами композиторів-сучасників або музичними обробками, аранжуваннями, стилізаціями, реміксами цього твору тощо. Саме аналіз запропонованого музичного твору дає можливість учням відчувати й зрозуміти його жанрові особливості, а фрагменти додаткових творів сучасників або стилістичних обробок, поданих на вибір учителя, органічно доповнюють відомості про розвиток жанру і допоможуть шестикласникам набутти практичного досвіду порівняння, зіставлення минулого й сучасного. Пізнання жанрових особливостей творів на уроках поєднується з ознайомленням школярів із творчістю вітчизняних і зарубіжних композиторів. Репертуар творів, запропонованих для виконання, теж вирізняється різноманітністю: від пісень композиторів-класиків та народних пісень — до сучасних естрадних композицій. Важливими елементами змісту підручника для 6-го класу є творчі завдання та ігри. Звертаємо увагу на те, що виконання творчих проектів, хоча й не є обов'язковим, допоможе учням набутти конкретних дослідницьких навичок і вмінь, а саме: застосовувати музичні знання для самореалізації, створювати домашню фонотеку, складати програми шкільних і позашкільних концертів, інтерпретувати музичні твори різних жанрів, усвідомлюючи єдність змісту і форми, та багато іншого, що може впроваджуватися вчителем на уроках та у позаурочному виховному середовищі.

Учні 10-11 класів відповідно до обраного профілю навчання вивчатимуть художню культуру за програмами рівня стандарт, академічного та профільного рівня авт. Масол Л., Миропольська Н., що міститься в Збірнику програм з художньо-естетичного циклу для 5-11 класів (вид. «Перун», 2005 р.), Збірнику програм

методичні рекомендації

для профільного навчання (вид. «Оберіг», 2009 р.) та розміщена на сайті МОН (www.mon.gov.ua).

Навчально-методичне забезпечення, рекомендоване Міністерством для використання в загальноосвітніх навчальних закладах, щорічно зазначається в Переліку програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах, що друкується на початку кожного навчального року в «Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України» та розміщується на сайтах МОН (www.mon.gov.ua) та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua).

Наголошуємо на тому, що навчальна діяльність учнів з предметів художньо-естетичного циклу в 1-8 класах може проводитись у різних формах, окрім письмових (запис учнями будь-якої інформації зі слів учителя чи з дошки, контрольних, самостійних робіт, написання рефератів), які спричиняють додаткове недоцільне навантаження учнів. Примусове ведення учнями зошитів, виконання письмових домашніх завдань є недоцільним і несприятливим для організації творчої мистецької діяльності.

Саме тому рекомендуємо педагогам перейти із площини монологічного викладу навчального матеріалу у площину конструювання діалогу між учнями. Цьому сприятиме використання інноваційних форм роботи на уроці, художньо-педагогічних технологій – інтегративних, проблемних, інтерактивних (дискусії, диспути), проектних (індивідуальні, групові та колективні проектні завдання), переважно заміняючи монологічну форму подачі матеріалу на діалогічну. Звертаємо увагу, що проектна діяльність має організовуватися на добровільних засадах: це стосується як вибору теми й обсягу пошукової роботи, так і форм презентації. В умовах особистісно-орієнтованого навчання головним завданням вчителя стає зацікавити учнів предметом, віднайти завдання, які відповідатимуть і здібностям, і можливостям кожного школяра. Проектну діяльність учнів треба ретельно планувати, поетапно відстежувати й оцінювати результати.

Крім того, у старшій профільній школі важливим постає завдання професійної орієнтації учнів. Для цього слід зокрема у профільних класах посилити практичну спрямованість курсу через систему спеціальних творчих завдань з урахуванням інтересів учнів, які водночас виконують функцію «професійних випробувань» з метою реалізувати й перевірити здібності учнів.

Основними і обов'язковими видами діяльності на уроках, як уже

зазначалося, має бути сприймання і аналіз-інтерпретація творів мистецтва та мистецька діяльність учнів (вокально-хорова, художньо-практична, творча). Тому оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за основними видами діяльності на уроках відповідно до орієнтовних Вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти (наказ МОН від 21.08.2013 № 1222).

Звертаємо увагу на те, що письмові тематичні перевірки (контрольні, самостійні роботи) з музичного мистецтва, образотворчого мистецтва та інтегрованого курсу «Мистецтво» не проводяться. Тематична атестація проводиться один раз або двічі на семестр та виставляється в журналі в окрему колонку без дати. Деякі теми програм з музичного мистецтва розраховані на вивчення впродовж семестру. У цих випадках з метою узагальнення вивченого доцільно здійснювати проміжне оцінювання навчальних досягнень учнів. Тематичні оцінки з художньої культури у 10 – 11 класах виставляються після вивчення відповідного розділу програми. При виставленні тематичної оцінки враховуються всі види навчальної діяльності учнів, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми. Тематична оцінка не підлягає коригуванню. Семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо. Семестрова оцінка може підлягати коригуванню.

Основним видом домашніх завдань в основній школі з предмета «Музичне мистецтво» мають бути завдання на слухання та інтерпретацію музики в навколишньому середовищі, а також завдання творчого спрямування. З предмета «Образотворче мистецтво» домашніми завданнями можуть бути спостереження та замальовки ескізного характеру з натури, з пам'яті предметів, краєвидів тощо. Домашні завдання з художньої культури можуть бути практично-творчого чи дослідницько-пошукового характеру (зокрема, виконання проектів, створення композицій у різних мистецьких стилях тощо).

Реалізації змісту освітньої галузі «Мистецтво» в шкільному навчально-виховному процесі сприяють провідні фахові видання та інтернет-ресурси:

- науково-методичний журнал «Мистецтво та освіта» (Київ. «Педагогічна думка»). Виходить чотири рази на рік. Знайомить із новими

досягненнями в царині культури, мистецтва і мистецької педагогіки; друкує нові навчальні програми, інформаційні матеріали, методичні рекомендації та розробки, а також нотні додатки.

- науково-методичні журнали «Мистецтво в школі» (Харків. Видавнича група «Основа»). Журнал «Мистецтво в школі» (виходить раз на місяць) містить рекомендації науковців та психологів, конспекти уроків, нотний матеріал, статті з досвіду роботи, сценарії творчих заходів, повнокольорові вкладки з наочно-дидактичними матеріалами.

- Всеукраїнський освітньо-мистецький часопис-посібник «АРТ клас» (Видається з 2003 року на базі Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Львівської національної академії мистецтв, Львівської дитячої галереї). посібник для вчителів образотворчого мистецтва, художньої культури, керівників художніх студій.

Музейний простір України <http://prostir.museum/>

Національний художній музей України <http://namu.kiev.ua/>

Музей театрального, музичного і кіномистецтва http://www.tmf-museum.kiev.ua/ua/main_ie.htm

Український центр народної культури «Музей Івана Гончара» <http://honchar.org.ua/ukrainian.htm>

Національний музей українського народного декоративного мистецтва <http://www.mundm.kiev.ua/>

Національний центр народного мистецтва Гуцульщини і Покуття <http://hutsul.museum/>

Art of Ukraine – сучасне мистецтво українських художників <http://www.artofukraine.com/artists/>

Пам'ятки України: архітектура, мистецтво, історія <http://www.heritage.com.ua/PU/index.php>

Лувр (Париж, Франція) http://www.louvre.fr/llv/commun/home_flash.jsp

Метрополітен (Нью-Йорк, США) <http://www.metmuseum.org>

Ермітаж (Санкт-Петербург, Росія) <http://www.hermitagemuseum.org/>
http://www.hermitagemuseum.org/html_Ru/index.html

Національний музей «Британська галерея Тейт» (Лондон) <http://www.tate.org.uk/>

Музей історії мистецтва (Відень) <http://www.khm.at/>

Музей сучасного мистецтва (Відень) <http://www.mumok.at/>

Класична музика <http://www.classic-music.ru/>

Українська автентична музика <http://www.folk.org.ua/>

**А.МАХМУТОВА,
методист художньо-естетич-
них дисциплін ХОІППО.**